

Protokoll 1/2024

Tid Torsdagen den 22 februari 2024 kl. 15.35-16.30

Plats Stora kollegiesalen, Stadshuset

Justering Måndagen den 4 mars 2024, §§ 1-5, 9-11, 13-22

Omedelbart justerade paragrafer

Justering Torsdagen den 22 februari 2024, §§ 6, 7, 8, 12

Anders Österberg

Dennis Wedin

Närvarande

Beslutande ledamöter

Anders Österberg (S) ordföranden

Dennis Wedin (M) vice ordföranden

Margareta Stavling (S)

Anders Göransson (S) §§ 1-20, 22

Clara Lindblom (V)

Lennart Tonell (MP) §§ 1-14, 16-22

Rita Valanko (M)

Fredrik Sand (M)

Anders Edin (SD) §§ 1-20, 22

André Nilsson (L) §§ 1-20, 22

Svante Linusson (C) §§ 1-20, 22

Tjänstgörande ersättare

Tove Lönstad (S) § 21

Emil Bustos (S)

Tim Schnoor (V) §§ 1-15, 17-22

Agneta Sundberg (V) § 16

Felix Schartner Giertha (MP) § 15

Torbjörn Ebérus (M) § 21

Johan Ekwall (M) § 21

Felix Schartner Giertha (MP) § 21

för Anders Göransson (S)

för Ida Mohlander (S)

för Jonathan Metzger (V)

för Jonathan Metzger (V)

för Lennart Tonell (MP)

för Anders Edin (SD)

för André Nilsson (L)

för Svante Linusson (C)

Ersättare:

Tove Lönstad (S) §§ 1-20, 22

Bengt-Olov Tengmark (S)

Maj-Len Eklund (S)
Agneta Sundberg (V) §§ 1-15, 17-22
Felix Schartner Giertha (MP) §§ 1-14, 16-20, 22
Johan Ekwall (M) §§ 1-20, 22
Torbjörn Ebérus (M) §§ 1-20, 22
Gabriel Kroon (SD) §§ 1-20, 22
Patrick Amofah (C) §§ 1-20, 22
Aron Modig (KD) §§ 1-20, 22

Tjänstemän

Förvaltningschefen Thomas Andersson, Jenni Almgren, Susanne Bengtsson, Björn-Axel Beier, Göran Carlberg, Britta Eliasson, Sverker Henriksson, Anders Johnson, Daniel Lundqvist, Peter Svärd och nämndsekreterare Kerstin Thörner, samt borgarrådssekreteraren Sonja Pagrotsky, personalföreträdaren Luis Lopez §§ 1-6 och personalföreträdaren Eva Brynk §§ 1-6.

§ 1

Val av justerare och tid för justering

Beslut

Exploateringsnämnden utser vice ordföranden Dennis Wedin (M) att tillsammans med ordföranden Anders Österberg (S) justera dagens protokoll.

Justering sker måndagen den 4 mars 2024.

§ 2

Frågor för beredning och information från kontoret

Skrivelser för beredning

Anmälan görs av inkomna skrivelser till exploateringsnämnden enligt följande:

1. Skrivelse om åtgärdslista med anledning av marknadsläget från Anders Österberg m.fl. (S), Clara Lindblom m.fl. (V) och Lennart Tonell (MP) dnr E2024-00672.
2. Skrivelse om dragnings angående otillbörlig påverkan och korruption från Dennis Wedin m.fl. (M) med stöd av samtliga partier i exploateringsnämnden, dnr E2024-00675.
3. Angående stadens markprismodell, skrivelse från Dennis Wedin m.fl. (M), dnr E2024-00674.

Beslut

Exploateringsnämnden överlämnar skrivelserna till exploateringskontoret för beredning.

§3

Anmälan av inkomna skrivelser till exploateringsnämnden

Beslut

Inkomna skrivelser m.m. till exploateringsnämnden enligt förteckningar från den 8 februari 2024 och från den 22 februari 2024 anmäls.

§4 Anmälan av delegationsbeslut fattade inom exploateringskontoret

Dnr E2024-00105

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

1. Exploateringsnämnden beslutar att godkänna redovisningen.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 29 januari 2024.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Anders Österberg (S) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

§5 Anmälan av protokoll från rådet för funktionshinderfrågor

Beslut

Protokoll 5/2023 från den 10 oktober 2023 och protokoll 6/2023 från den 5 december 2023 för stadsbyggnadsnämndens och exploateringsnämndens gemensamma råd för funktionshinderfrågor samt rådets yttrande över remissen Program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning anmäls.

§6 Verksamhetsberättelse och bokslut 2023 för exploateringsnämnden

Dnr E2023-04817

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

1. Exploateringsnämnden godkänner verksamhetsberättelse och bokslut 2023 och överlämnar den till kommunfullmäktige.
2. Exploateringsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 5 februari 2024.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Anders Österberg (S) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

Särskilt uttalande

Ordföranden Anders Österberg m.fl. (S), Clara Lindblom m.fl. (V) och Lennart Tonell (MP) lämnar särskilt uttalande enligt följande:

I arbetet med att möjliggöra en attraktiv och resilient stadsutveckling anpassad till klimatförändringarna samtidigt som stadens biologiska mångfald stärks är ekologisk kompensation ett avgörande verktyg. Vi i den rödgröna majoriteten har i stadens budget för år 2023 och 2024 tydliggjort att eventuellt ianspråktagande av grönområden alltid ska kompenseras i närområdet med ekologiska värden och funktioner av minst motsvarande nivå. Syftet med den ekologiska kompensationen är att de ekologiska värdena och den biologiska mångfalden i staden som helhet blir starkare än innan exploatering och att stadens blågröna infrastruktur ska stärkas.

I dagsläget kan nämnden endast redovisa projekt som har avslutats, vilket innebär att dessa har påbörjats långt före den höjning av ambitionsnivån avseende den ekologiska kompensation som vår majoritet har drivit igenom. Därför är andelen projekt där ekologisk kompensation genomförs vid ianspråktagande långt under vårt mål som är 100 procent.

I stadens budget för år 2024 har vi i den rödgröna majoriteten gett exploateringsnämnden i uppdrag att alltid kompensera ianspråktagande av grönområden i närområdet med ekologiska värden och funktioner av minst motsvarande nivå. Nämnden har också fått i uppdrag att utveckla den ekologiska kompensationen som verktyg. Vi förväntar oss att detta kommer att återspeglas i nämndens kommande redovisningar.

Vice ordföranden Dennis Wedin m.fl. (M) lämnar särskilt uttalande enligt följande:

Det har knappast undgått någon att marknadsläget för att starta nyproduktion av bostäder är väldigt tufft just nu. Antal påbörjade bostäder 2023 uppgår endast till 2 893 stycken, att jämföra med årsmålet på 10 000. Vi menar därför att det är än viktigare att staden tar sitt ansvar och planlägger mark utan att det nödvändigtvis behöver finnas en markanvisad byggaktör på just den platsen.

Precis som vi noterade i verksamhetsplanen ser vi med stor oro på den rödgröna majoritetens ideologiskt drivna förtättningsiver i stadens kulturhistoriskt viktiga villaområden. Moderaterna är av åsikten att förtätning i Stockholms villaområden måste ske varsamt och i harmoni med omgivningen. Det primära syftet med förtätningar bör främst vara en varsam utveckling av befintliga fastigheter därför att fastighetsägaren exempelvis vill bygga till, skapa ett generationsboende eller göra mindre ändringar på för att bättre anpassa byggnaden till dagens behov och krav. Stadsbyggnadsnämnden antog i juni 2021 strategin ”Varsam utveckling av småhus- och villaområden”. Moderaterna lägger en stor tyngd på strategin som ett viktigt dokument som kompletterar rådande detaljplaner. När förtätning sker i Stockholms villaområden ska strategins anpassnings- och varsamhetskrav väga mycket tungt.

André Nilsson (L) lämnar särskilt uttalande enligt följande:

Verksamhetsberättelsen 2023 för exploateringsnämnden saknar skrivningar om hur majoriteten tänker bemöta det totalt avstannade bostadsbyggandet som vi ser. Av stadens

mål om 10 000 påbörjade bostäder har endast 2893 påbörjats. Så låga siffror har vi inte sett sedan finanskrisens år, antalet markanvisningar uppgår till 5939 av 8000. Samtidigt anser majoriteten att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet I Stockholm ska alla ha rätt till ett bra boende som de har råd med vara delvis uppfyllt, grundat i att styret har uppfyllt ett antal aktiviteter som mest handlar om utredningar.

Stockholmarna behöver fler bostäder som byggs, inte fler utredningar därför är det väldigt iögonfallande att konkreta åtgärder lyser med sin frånvaro för att bemöta det låga byggsiffrorna i Stockholm stad, trots att styret är inne på sitt andra år och marknadsläget visar inga tecken på att förändras under 2024.

Särskilt anmärkningsvärt är den låga andelen seniorbostäder och bostäder för prioriterade grupper som markanvisats under det gångna året, vilket försätter de grupper i samhället som är i behov av särskilda boenden kommer få det ännu svårare att hitta en egen bostad.

Att trähusmålet missas är också bekymmersamt ur ett klimatperspektiv, här ser vi att staden behöver göra mer för långt fler fastigheter i trä byggs.

Vidare framgår det även att kommunfullmäktiges mål I Stockholm ska alla ges möjlighet till ett eget jobb anses vara helt uppfyllt, där årsmålet om 5 500 markanvisade arbetsplatser i ytterstaden blev bara ca 4 800 stycken. Men här framkommer det att man anser att verksamhetsmålet är uppfyllt genom att ha tillhandahållit feriejobb och praktikplatser. Vi ställer oss frågande om verksamhetsmålet ändamål när ferie och praktikplatser ges samma värde som nämndens kärnverksamhet, att skapa bostäder och arbetsplatser genom exploatering.

Med majoritetens löften och tonläge i valrörelsen avseende bostadsbyggandet men med god vetskap om marknadsläget är det anmärkningsvärt att styret nu när man väl har fått stockholmarnas förtroende anser sig bemöta bostadskrisen på ett trovärdigt sätt samtidigt som vi ser de siffror som presenteras.

Ersätтарыttrande

Aron Modig (KD) lämnar ersätтарыttrande enligt följande:

Vänsterpartiernas ideologiska gir löper på oaktat omvärldsläget. Parallellt med ambitiösa mål om ett högt bostadsbyggande, billigare hyror och social hållbarhet så presenteras en politik som riskerar att ge motsatt effekt. Nära 2000 färre bostäder påbörjades under år 2023 jämfört med 2022, likaså minskar antalet markanvisade seniorbostäder. De målgrupper som majoriteten anser sig värna om gynnas av att utbudet av såväl hyres- som bostadsrätter ökar i hela staden. Men med den nya politiken, kombinerat med rådande ränteläge, gör vänstermajoriteten det allt svårare för både allmännyttan och byggsektorn att bidra till att uppnå det målet.

Vi menar att det primära målet i stadsutvecklingen är att motverka bostadsbristen genom att bygga samman staden på ett attraktivt och socialt hållbart sätt, med blandade upplåtelseformer och verksamheter i hela staden, utifrån varje stadsdels lokala förutsättningar och karaktär. Planeringen behöver ske utifrån medborgarnas faktiska behov, med målet att underlätta stockholmarnas vardagspussel i sina framtida bostadsområden.

Enligt Kristdemokraternas mening är det inte ändamålsenligt att planera exploateringsprojekt för att tränga bort trafik och parkeringsplatser, förtäta renodlade villaområden med hyreshus och exploatera utifrån identitetspolitiska grunder för att motverka skillnader i livsvillkor och resurser baserade på kön. I vårt Stockholm ska staden växa med hänsyn till stockholmarnas behov, inte till deras könsidentitet.

§7 Inrätta kommunstyrelsens råd för nationella minoriteters rättigheter. Svar på remiss

Dnr E2023-04847

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

1. Exploateringsnämnden anser remissen besvarad i enlighet med exploateringskontorets tjänsteutlåtande.
2. Exploateringsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 10 januari 2024.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Anders Österberg (S) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

Särskilt uttalande

Svante Linusson (C) lämnar särskilt uttalande enligt följande:

De nationella minoriteterna i Sverige är judar, romer, samer (urfolk), sverigefinnar och tornedalingar och de nationella minoritetsspråken är finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska. De grupper som är nationella minoriteter har olika bakgrund, kultur och historia men gemensamt är att alla har långvarig historisk närvaro i landet och är en viktig del av Sveriges historia. Sverige ratificerade också för över 20 år sedan Europarådets minoritetskonventioner, 2010 trädde minoritetslagen i kraft och lagen förstärktes 2019. Sverige har därmed åtagit sig att vidta lämpliga åtgärder för att inom alla områden av det ekonomiska, sociala, politiska och kulturella livet främja fullständig jämlikhet mellan nationella minoriteter och den övriga befolkningen. De nationella minoriteternas rättigheter gäller i hela samhället och inte minst vilar ett stort ansvar på kommuner att främja minoritetsspråken, sprida information och se till att de som

tillhör de nationella minoriteterna får möjlighet till delaktighet och inflytande i frågor som rör dem. Stockholms stad är dessutom förvaltningsområde för finska, meänkieli och samiska, vilket bland annat ger rätt att kommunicera med staden på sitt språk i tal och skrift samt rätt att få äldreomsorg på sitt minoritetsspråk.

Centerpartiets välkomnar att ett råd för nationella minoriteters rättigheter inrättas. Trots att det skett en del positiv utveckling på området så krävs det långsiktighet, nya verktyg och samråd för att stärka arbetet med nationella minoriteters rättigheter. Dock saknar vi från Centerpartiet både i tjänsteutlåtandet från förvaltningen samt i underlaget att det är skillnad på vilka skyldigheter staden har gentemot samer, tornedalingar samt sverigefinnar i förhållande till övriga nationella minoriteter eftersom Stockholm är förvaltningskommun åt dessa. Både stadens och minoriteternas utgångspunkt blir annorlunda vad gäller just dessa grupper. Centerpartiet vill därför särskilt uppmärksamma vikten av att säkerställa språk- och kulturkompetensen i äldreomsorgen. Stockholm behöver stärka medarbetarnas kompetens och informationen till bland annat personer som tillhör de nationella minoriteterna. Det är mycket bra att man uppmärksammar nationella minoriteters högtider men det är inte på något sätt tillräckligt för att uppfylla de lagstadgade rättigheter som samer, tornedalingar eller sverigefinnar har inom äldreomsorgen i enlighet med stadens status som förvaltningsområde. Vidare står det i underlagen att rådet inte ska fatta beslut utan fungera som en remissinstans vilket vi menar skapar en otydlighet kring huruvida rådet ska besluta om skriftliga yttranden eller enbart fungera som en diskussionsklubb.

§8 Stockholms stads säkerhetsprogram. Svar på remiss

Dnr E2023-04629

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

1. Exploateringsnämnden anser remissen besvarad i enlighet med exploateringskontorets tjänsteutlåtande.
2. Exploateringsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Reservation

Samtliga ledamöter från Moderaterna reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag.

Svante Linusson (C) reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 19 januari 2024.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

- 1) Ordföranden Anders Österberg m.fl. (S), Clara Lindblom m.fl. (V), Lennart Tonell (MP), Anders Edin (SD) och André Nilsson (L) föreslår (se beslutet).
- 2) Vice ordföranden Dennis Wedin m.fl. (M) föreslår att nämnden beslutar att delvis godkänna kontorets förslag till beslut, samt att därutöver anföra följande:

Omvärldsläget som råder inför antagandet av ett nytt säkerhetsprogram skiljer sig markant från den situation som rådde vid antagandet av det föregående programmet. Idag råder det krig i vårt närområde till följd av Rysslands orättfärdiga invasion av Ukraina och säkerhetsläget är osäkrare än på länge. Sverige är också utsatt för en omfattande desinformationskampanj som påverkar samhällets stabilitet. Klimatförändringar ställer också krav på stadens beredskap att hantera händelser som kan vara

samhällsstörande.

I egenskap av huvudstad och landets ekonomiska, politiska, kulturella och mediala centrum kan Stockholm antas vara särskilt utsatt för antagonistiska hot, attentat och dödligt våld. Då Stockholm stad ansvarar för nästan en tiondel av landets befolkning är det angeläget att säkerhetsarbetet fungerar väl. God beredskap och redundans i stadens verksamheter och digitala system ska aldrig vara valbart.

Säkerhetsprogrammet är tätt sammanlänkat med andra stadsövergripande styrdokument och det är angeläget att samordningen mellan central och lokal nivå fungerar på ett tillfredsställande sätt. Det nya säkerhetsprogrammet konstaterar att den centrala krisledningen ska öva årligen och kriskrisledningsnämnden minst en gång per mandatperiod. Med anledning av det osäkra omvärldsläget framhåller vi vikten av att förvaltningar, nämnder och styrelser också har fått möjlighet att öva på olika potentiella scenarion.

Säkerhetsprogrammet kan inte vara ett statiskt dokument under programperioden utan behöver syfta till att konkret stärka Stockholms motståndskraft och beredskap. Under fokusområdet beredskap anser vi att det behövs skarpa skrivningar angående tillgången till skyddsrum då programmet saknar det helt i sin nuvarande form. En stark motståndskraft i Stockholm förutsätter också att medborgare har kännedom och kunskap om stadens säkerhetsarbete. Nämnder och styrelsers ansvar för att kontinuerligt arbeta med informationskampanjer bör också förtydligas för att uppnå programmets intentioner.

Då Stockholm har en stor andel fristående aktörer som är verksamma inom exempelvis omsorg och utbildning möter dessa verksamheter också tusentals stockholmare. Säkerhetsprogrammets skrivningar gällande civilsamhälle och näringsliv är för tunna och det är angeläget att det finns en struktur för samverkan även med aktörer utanför stadens organisation som inte omfattas av Samverkan Stockholmsregionen (SSR). Detta bör kompletteras och förtydligas utifrån samtliga fokusområden i programmet.

Vi vill också betona vikten av att Stockholm samarbetar internationellt där erfarenheter och arbetssätt kan delas för

att bättre förbereda staden på samhällsstörande händelser. Under föregående mandatperiod blev Stockholm medlemmar i Counter Terrorism Preparedness Network (CTPN), ett nätverk av städer, akademiker och oberoende experter vars syfte är att stärka strategisk beredskap och utgör ett gott exempel på kunskapsutbyte.

- 3) Svante Linusson (C) föreslår att nämnden beslutar att delvis godkänna förslag på nytt säkerhetsprogram, samt att därutöver anföra följande:

Vi i Centerpartiet välkomnar revideringen av Stockholms stads viktiga säkerhetsprogram men saknar resonemang kring det stora ansvar staden rimligtvis borde ha för förtroendevalda politikernas säkerhet. Den politiska debatten har blivit rårare och färre engagerar sig i politiska partier idag samtidigt som att hotet mot förtroendevalda ökar. 25 procent av alla förtroendevalda har någon gång varit utsatta för någon form av trakasserier, hot eller våld enligt Brottsförebyggande rådet. Det är ett hot mot individer såväl som familjer och i förlängningen hela vårt demokratiska samhälle.

Hot och hat mot förtroendevalda lyfts visserligen som ett eget avsnitt i säkerhetsprogrammet men inriktningen och ambitionen tycks inte ha följt med den komplexa hotbild som förtroendevalda allt för ofta utsätts för i sin roll som beslutsfattare. De påverkansförsök och hot som förtroendevalda kan utsättas för i sitt beslutfattande är mer komplex än den säkerhet som är specifikt kopplat till nämnder och bolagens fysiska möten. Hotfulla situationer och våld kan uppstå utifrån att en person har ett politiskt uppdrag.

Hotet mot de demokratiska processerna kan komma från olika håll. Stater, aktörer inom den organiserade brottsligheten och enskilda missnöjda medborgare kan genom hot, politisk påverkan och hat ha direkt inverkan på politiska beslut inom t.ex. socialtjänst, tillsyn, upphandling m.m. De förtroendevalda som lyfts särskilt i programmet: borgarråd, fullmäktiges presidium och gruppleddare utgör en allt för snäv krets. Det ter sig till exempel märkligt och som en tydlig brist i programmet att fullmäktigeledamöters säkerhet inte nämns. Stadsledningskontoret borde rimligtvis ha och ta ett särskilt ansvar även för dessa.

Det knappa stycket som berör förtroendevalda i säkerhetsprogrammet bemöter inte den komplexa och mångfacetterade hotbilden som stadens förtroendevalda riskerar att möta i dagens samhälle. Stockholms stad behöver på en övergripande nivå säkerställa att vår liberala demokrati värnas och att politiskt engagerade personer känner sig trygga i sitt arbete och engagemang över hela staden.

Inom ramen för totalförsvarsplikten för svenska medborgare mellan 16 och 70 år ryms en betydande andel av stadens anställda. I händelse av höjd beredskap och en aktiverad allmän tjänsteplikt råder särskilda bestämmelser för anställda inom flertalet av stadens verksamheter som anses samhällskritiska, exempelvis restriktioner mot att lämna sin anställning eller hemort. Staden har en skyldighet att informera de anställda som omfattas av den allmänna tjänsteplikten, och bör med fördel tydligt kommunicera dessa förväntningar och förpliktelser även när normalläge råder.

Därtill är det en brist att när det kommer till Stockholms brandförsvars verksamhet sätts ambitionerna endast kopplat till skyddet mot olyckor. Det viktiga arbetet som räddningstjänsten har i att stärka det civila försvaret och inte minst befolkningsskyddet framkommer inte alls. Enligt lag mot skydd mot olyckor har räddningstjänsten också en roll under höjd beredskap och krig, inte minst kopplat till möjligheten att ta emot civilpliktiga men också för transporter av skadade och befolkningsskydd. Nu har civilplikten åter aktiverats och det måste finnas en förmåga att använda dessa på bästa sätt, både i utbildning och övning och en plan för hur dessa ska användas skarpt vid behov. Det är ett underbetyg att uppgiften inte ens syns i ett program som syftar flera år framåt, i en tid av krig i vårt närområde som dessutom riskerar sprida sig till fler länder kommande år.

Staden initierade även under förra mandatperioden Trygghetspunkter på flera platser runt om i staden. Trygghetspunkternas syftar till att vara en punkt dit oroliga invånare kan vända sig vid långvariga strömavbrott, vid stormar och vid problem med vattenförsörjningen. En

ytterligare informationsinsats till invånarna bör lyftas inom ramen för ett säkrare Stockholm.

Beslutsgång

Ordföranden Anders Österberg (S) ställer förslagen mot varandra och finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag som stöds av ordföranden Anders Österberg m.fl. (S), Clara Lindblom m.fl. (V), Lennart Tonell (MP), Anders Edin (SD) och André Nilsson (L).

§9

Projekt Slussen. Samverkansplan för staden och trafikförvaltningen avseende ny bussterminal i Katarinaberget

Dnr E2024-00286

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

1. Exploateringsnämnden godkänner samverkansplan för staden och trafikförvaltningen avseende projekt Ny Bussterminal, daterad 2024-01-15.

Reservation

André Nilsson (L) reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 25 januari 2024.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

- 1) Ordföranden Anders Österberg m.fl. (S), Clara Lindblom m.fl. (V), Lennart Tonell (MP), vice ordföranden Dennis Wedin m.fl. (M), Anders Edin (SD) och Svante Linusson (C) föreslår (se beslutet).
- 2) André Nilsson (L) föreslår att nämnden beslutar enligt följande:
 - a. Att delvis bifalla förslag till beslut.
 - b. Att en extern granskare skrivs in i samverkansplanen för staden och trafikförvaltningen avseende ny bussterminal i Katarinaberget.
 - c. Att därutöver anföra följande:

Med byggstarten för GC-bron färskt i minne och den påföljande konflikten mellan de rödgröna här i Stockholm stad och deras kollegor i regionen som resulterade i både förseningar och ytterligare fördröjningar. Dessvärre har vi fått se hur Stockholm har haft stora svårigheter att hantera större projekt med kostnadsökningar i miljardklassen.

Därför vill liberalerna att en extern granskare ska tillsättas projektet för att säkerställa att ramarna hålls och de underlag som presenteras för politiken tar höjd för ekonomiska åtgärder.

Stockholmarna har genom både skatte- och avgiftshöjningar fått se sina ekonomiska marginaler krympa, vi kan därför inte i fortsättningen begära att de ska öppna plånboken ytterligare gånger för att staden och regionen inte kan hantera sina projekt.

Beslutsgång

Ordföranden Anders Österberg (S) ställer förslagen mot varandra och finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag som stöds av ordföranden Anders Österberg m.fl. (S), Clara Lindblom m.fl. (V), Lennart Tonell (MP), vice ordföranden Dennis Wedin m.fl. (M), Anders Edin (SD) och Svante Linusson (C).

§10

Försäljning av fastigheten Ingenjörsvillan 2, Norra Djurgårdsstaden

Dnr E2023-04935

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

1. Exploateringsnämnden godkänner försäljningen av fastigheten Ingenjörsvillan 2 (småhus), Norra Djurgårdsstaden i Stockholms kommun för en köpeskilling om 20 600 000 kr, i enlighet med tjänsteutlåtandets bilagda köpekontrakt.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 1 februari 2024.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Anders Österberg (S) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

§11

Lillsjönäs gård. Motion av Gabriel Kroon (SD) och Anders Edin (SD). Svar på remiss

Dnr E2023-04335

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

1. Exploateringsnämnden beslutar att överlämna exploateringskontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen från kommunstyrelsen.

Reservation

Anders Edin (SD) reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 25 januari 2024.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

- 1) Ordföranden Anders Österberg m.fl. (S), Clara Lindblom m.fl. (V), Lennart Tonell (MP), vice ordföranden Dennis Wedin m.fl. (M), André Nilsson (L) och Svante Linusson (C) föreslår (se beslutet).
- 2) Anders Edin (SD) föreslår att nämnden beslutar att anse remissen besvarad i enlighet med Sverigedemokraternas utlåtande, samt att därutöver anföra följande:

Tomträthen Lillsjönäs gård med tillhörande huvudbyggnad såldes under slutet av 2022 till Tunastiftelsen. I tomträttsavtalet framgår det att ägaren ska vårda och bevara befintlig kulturhistorisk bebyggelse. Trots detta noterar vi att inget sådant arbete har skett. Efter att Sverigedemokraterna uppmärksammade frågan i fullmäktige har en ansökan inkommit om tillfälligt bygglov för container samt upprustning av fasader. Det återstår att se om detta genomförs eller ifall det är en åtgärd av Tunastiftelsen för att vinna tid.

Vi noterar att det föreligger en gråzon med vad som är formulerat i tomträttsavtalet samt vad förvaltningen

bedömer som möjligt. Vi anser dock att frågan bör kunna prövas juridiskt.

Beslutsgång

Ordföranden Anders Österberg (S) ställer förslagen mot varandra och finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag som stöds av ordföranden Anders Österberg m.fl. (S), Clara Lindblom m.fl. (V), Lennart Tonell (MP), vice ordföranden Dennis Wedin m.fl. (M), André Nilsson (L) och Svante Linusson (C).

§12

Motion om att bevara Akalla centrum – agera innan det är för sent. Motion av Gabriel Kroon och Anders Edin, båda (SD). Svar på remiss

Dnr E2023-04334

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

1. Exploateringsnämnden beslutar att överlämna exploateringskontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen från kommunstyrelsen.
2. Exploateringsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Reservation

Anders Edin (SD) reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 9 januari 2024.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

- 1) Ordföranden Anders Österberg m.fl. (S), Clara Lindblom m.fl. (V), Lennart Tonell (MP), vice ordföranden Dennis Wedin m.fl. (M), André Nilsson (L) och Svante Linusson (C) föreslår (se beslutet).
- 2) Anders Edin (SD) föreslår att nämnden beslutar att anse remissen besvarad i enlighet med Sverigedemokraternas utlåtande, samt att därutöver anföra följande:

Sverigedemokraterna föreslår att exploateringskontoret ställer sig bakom motionens att-satser om att avbryta detaljplanarbetet och återta tomträtten för att husera samhällsservice.

Beslutsgång

Ordföranden Anders Österberg (S) ställer förslagen mot varandra och finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag som stöds av ordföranden Anders Österberg m.fl. (S), Clara Lindblom m.fl.

(V), Lennart Tonell (MP), vice ordföranden Dennis Wedin m.fl. (M), André Nilsson (L) och Svante Linusson (C).

Särskilt uttalande

Svante Linusson (C) lämnar särskilt uttalande enligt följande:

Centerpartiet har tidigare i Exploateringsnämnden lyft frågan om ICA-butiken i Akalla centrum, som avvecklades under förra året och därmed medförde en kraftig försämring av den grundläggande servicen för cirka 9000 medborgare, varav många äldre, i området. Med öppettider under stora delar av dygnet är dagligvaruhandeln även en viktig komponent för den upplevda tryggheten i ett område. Vi föreslog då att Exploateringsnämnden skulle inventera tillgänglig mark för att finna en lämplig plats i anslutning till Akalla centrum där livsmedelsaffären tillfälligt kunde inhysas under tiden den nya fastigheten byggdes.

Nyheten från november förra året att Coop tar över de befintliga lokalerna innan sommaren och därmed åter erbjuder Akallaborna en dagligvaruhandel är därför något vi välkomnar. Risken för att invånarna i Akalla åter under en tid kommer stå utan butik kvarstår dock, när lokalerna enligt planerna rivs för byggandet av den nya Centrumbyggnaden. Vår uppmaning om att erbjuda en tillfällig lösning för dagligvaruhandeln i närområdet under byggtiden är således fortfarande aktuell, samt att en permanent lösning erbjuds för service i den nya byggnaden.

§13

Tidig markreservation inom Rinkeby, Rinkebydalen och södra Spångadalen till NREP AB. Reviderat utredningsbeslut

Dnr E2023-04837

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

1. Exploateringsnämnden beslutar att ge en tidig markreservation till NREP AB för framtagande av en strukturskiss som underlag för kommande markanvisningar inom Rinkeby, Rinkebydalen och södra Spångadalen och ger exploateringskontoret i uppdrag att träffa överenskommelse om tidig markreservation enligt förslag i tjänsteutlåtandet.
2. Exploateringsnämnden ger exploateringskontoret i uppdrag att återkomma med förslag till markanvisningar.
3. Exploateringsnämnden ger exploateringskontoret i uppdrag att fortsätta utredningarna upp till 24 miljoner kronor (reviderat utredningsbeslut).

Reservation

Samtliga ledamöter från Moderaterna reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag.

Svante Linusson (C) reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 7 februari 2024.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

- 1) Ordföranden Anders Österberg m.fl. (S), Clara Lindblom m.fl. (V), Lennart Tonell (MP), Anders Edin (SD) och André Nilsson (L) föreslår (se beslutet).
- 2) Vice ordföranden Dennis Wedin m.fl. (M) föreslår att nämnden beslutar att avslå exploateringskontorets förslag till beslut, samt att därutöver anföra följande:

I en växande stad är bostadsbyggande ett högt prioriterat mål. Men det är ännu viktigare att bygga fler bostäder som stockholmarna efterfrågar: större lägenheter, radhus och ägda boenden. Då kommer fler välja att såväl stanna kvar som att flytta till Stockholm. Samtidigt som vi ska möjliggöra för fler att bo i Stockholm, ska stadens unika karaktär och skönhet bevaras. Staden ska fortsätta utvecklas och växa, men alltid med varsamhet och samförstånd med de som bor här. Bland annat behöver våra trädgårds-, villa och småhusområden värnas bättre än i dag. Staden måste arbeta strategiskt och långsiktigt med en varsam utveckling av stadens småhus- och villaområden i syfte att säkerställa att kulturhistoriskt viktiga stadsbyggnadskaraktärer bevaras. Därför ska stadens nämnder inte bidra till en ovarsam planering av flerbostadshus i stadens kulturhistoriskt värdefulla småhus- och villaområden.

Tyvärr ser vi nu hur den rödgröna majoriteten, under ledning av Socialdemokraterna, planerar för att bygga samman enskilda stadsdelar genom såväl förtätningar som skövling av värdefull natur. Socialdemokraterna har varit tydliga med att man vill bygga stora flerbostadshus i exempelvis Hässelby villastad, Kälvesta, Flysta, Olovslund, Södra Ängby, Högländet och Ålsten. Under år 2023 tog man också fram förtätningsförslag längs Växthusvägen vid Hässelby villastad och inom villakvarter i både Mälarhöjden och Hägersten. Och nu vill man lägga till Bromsten och dessutom ge sig på att exploatera i den omtyckta Rissneskogen.

Det som nu pågår står i bjärt kontrast till hur vi arbetade med varsam stadsutveckling och naturskydd inom den grönblå majoriteten under förra mandatperioden. Vi avbröt arbetet med att bebygga Rissneskogen och Spångadalen och satte därmed stopp för en skövling av den värdefulla skogen. Om ambitionen är att utsatta områden ska bli mer attraktiva måste vi värna natur- och rekreationsområden i stället för att bygga bort dem. Att skövla Rissneskogen och koppla samman det med Spånga är att bygga för att skapa konflikter, mot naturvärden och mellan stadsdelar.

Resultatet riskerar bli att både den biologiska mångfalden och närboendes tillgång till närliggande natur- och rekreationsområden minskar. För att stärka den biologiska mångfalden i Stockholm behöver vi se över möjligheterna till att instifta fler lokala naturreservat – någonting vi också

lyft i vår budgetreservation. Moderaterna vill därför att Rissneskogen inrättas som ett mindre naturreservat.

3) Svante Linusson (C) föreslår att nämnden beslutar enligt följande:

- a. Att delvis godkänna kontorets förslag till beslut.
- b. Att öronmärka en betydande andel av bostäderna inom ramen för markreservationen för alternativa boende- och upplåtelseformer och/eller för resurssvaga hushåll.
- c. Att därutöver anföra följande:

Centerpartiet välkomnar initiativ som syftar till att bygga samman stadsdelar i Västerort och gör Järva till en attraktivare och tryggare plats att bo på. I vårt budgetförslag för 2024 föreslog vi åtgärder för att tillsammans med berörda nämnder leda arbetet med en storsatsning på bättre stadsmiljö, renovering, bostäder och infrastruktur i ytterstaden – med ett särskilt fokus på vår satsning Järva stadspark.

En större blandning av boendeformer är dock en förutsättning för att ordentligt lyfta Järvafältet. Den föreslagna formen av en tidig markreservation lämpar sig särskilt väl för att testa nya metoder som hyrköp-modellen, vilket passar särskilt väl i området. Hyrköp-modellen ger unga och personer med svaga ekonomiska förutsättningar att inleda sin bostadskarriär med målet om att helt äga sin bostad på sikt. Vi har tidigare föreslagit att staden i markanvisningar bör öronmärka en andel på minst 300 bostäder som upplåts till resurssvaga hushåll genom behovsprövning, så kallad ”social housing”. För att bekämpa segregation och främja integration är en blandning av bostadsstorlekar och upplåtelseformer av största vikt.

Beslutsgång

Ordföranden Anders Österberg (S) ställer förslagen mot varandra och finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag som stöds av ordföranden Anders Österberg m.fl. (S), Clara Lindblom m.fl. (V), Lennart Tonell (MP), Anders Edin (SD) och André Nilsson (L)

Särskilt uttalande

Ordföranden Anders Österberg m.fl. (S), Clara Lindblom m.fl. (V) och Lennart Tonell (MP) lämnar särskilt uttalande enligt följande:

Genom Fokus Järva kraftsamlar staden för Järvas utveckling. Det handlar bland annat om att öka tryggheten, bygga ihop

stadsdelar och minska trångboddheten. Vi vill ha en sammanhållen och jämlik stad där olika typer av samband mellan stadsdelar stärks.

I norra Järva pågår redan flera stadsutvecklingsprojekt med bostäder, parker och kontorsbyggnader. Nu ser vi till att även södra Järva utvecklas och får en mer blandad bebyggelse med både radhus och flerbostadshus. I Rinkeby, Rinkebydalen och södra Spångadalen ska nya bostäder, förskolor, torg, butiker, kontor, parker, infrastruktur och idrott planeras och byggas och fler träd och grönska ska planteras.

Vi välkomnar denna tidiga markreservationsplan för att ta fram en strukturplan för hur vi ska utveckla området. NREP:s ansökan genomsyras av en god platsförståelse, ett genuint engagemang för socialt värdeskapande och ett tydligt koncept där de både föreslår att tillvarata och komplettera områdenas kvaliteter samt stärka den sociala hållbarheten.

Knutby bollplan är en väl använd idrottsplats i området och en viktig mötesplats för aktiva i alla åldrar. En förutsättning för arbetet är att bollplanen är kvar och utvecklas.

I området finns fornminnen och rik historia. Ett landmärke med en temalekplats, gärna med koppling till platsens historia, ska byggas. I området ska det också anläggas ett torg som hyllar modersmålet.

Det ska vara en väl anpassad struktur av gator och parkvägar som anpassas till topografi och ekologiska och rekreativa värden som finns i områdena mellan berörda stadsdelar. En del av det område som är utpekad i ärendet är kartlagt som ekologisk särskilt betydelsefullt område (ESBO) med funktionen livsmiljö för skyddsvärda arter. Rissneskogen ska tillgängliggöras bland annat genom upprustning av gång- och cykelvägen, men merparten av skogen ska undantas från bostadsbebyggelse.

Rissneskogen med omnejd är ett viktigt grönt område med värdefull natur, som möjliggör både avkoppling och rekreation för närboende samt för arter att sprida sig till Bällsta och till ESBO-kärnområdet norr om Rinkeby som omfattar Järvafältet, Eggeby och Rinkebyhage.

Under mandatperioden ska mycket stor försiktighet råda med byggnation i ESBO. Om ändå byggnation planeras i ESBO ska naturvärdesinventering alltid göras i tidiga skeden. I det här fallet är det av stor vikt att eventuell exploatering leder till

ekologisk kompensation som förstärker konnektiviteten till ESBO-kärnområdet i Järvafältets kulturresevat och ökar den biologiska mångfalden i området.

Rissneskogen med omnejd är också en av de få platser i hela södra Järva som ger svalka och som inte riskerar att drabbas av värmeöeffekter där temperaturen överstiger 35 grader. Idag är förskolorna i Södra Järva de som har längst avstånd till svalka i hela Stockholm. Därför är det viktigt att stadsutvecklingen i området möjliggör att krontäckningsgraden ökar till 30 procent i de områden som riskerar att drabbas av värmeöeffekter.

Ersättaryttrande

Aron Modig (KD) lämnar ersättaryttrande enligt följande:

Kristdemokraterna välkomnar planerna på att bygga samman Rinkeby och Bromsten. Stockholm gynnas och blir mer socialt hållbar när fysiska barriärer ersätts med fler bostäder och levande stadsmiljöer.

Som kontoret skriver är ambitionen att exploateringen ska bestå av såväl flerfamiljshus som kedjehus. Vi delar ambitionen att varsamt utveckla staden i närheten av renodlade villaområden men vill även understryka att Bromstens renodlade villaområdeskaraktär behöver ges största hänsyn vid en framtida exploatering. Övergången mellan låg och hög exploatering behöver ske respektfullt gentemot befintlig bebyggelse för att säkerställa acceptans för detta viktiga projekt.

§14

Markanvisning för ungdomsbostäder inom fastigheten Grimsta 1:2 i Hässelby gård till Sveaviken Bostad AB

Dnr E2023-05024

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

1. Exploateringsnämnden anvisar mark för bostäder inom fastigheten Grimsta 1:2 till Sveaviken Bostad AB och ger exploateringskontoret i uppdrag att träffa markanvisningsavtal enligt förslag i tjänsteutlåtandet.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 10 januari 2024.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Anders Österberg (S) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

§15

Bostäder inom del av fastigheterna Farsta 2:1, Mätkedjan 1 och 2, Mätånalen 2, Fagersjö 2:3 samt Vinkelspegeln 4. Inriktningsbeslut

Dnr E2024-00204

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

1. Exploateringsnämnden godkänner förslag till inriktning och ger exploateringskontoret i uppdrag att fortsätta planering för projekt Mätånalen upp till 2,9 miljoner kronor (inriktningsbeslut), som underlag för kommande genomförandebeslut.

Reservation

Samtliga ledamöter från Moderaterna reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag.

Anders Edin (SD) reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 18 januari 2024.

Nämndens behandling av ärendet

Jäv

Lennart Tonell (MP) har på grund av jäv inte deltagit i eller varit närvarande vid handläggningen av detta ärende.

Framlagda förslag till beslut

- 1) Ordföranden Anders Österberg m.fl. (S), Clara Lindblom m.fl. (V), Felix Schartner Giertha (MP), André Nilsson (L) och Svante Linusson (C) föreslår (se beslutet).
- 2) Vice ordföranden Dennis Wedin m.fl. (M) föreslår att nämnden beslutar att delvis godkänna kontorets förslag till beslut, samt att därutöver anföra följande:

För att vi ska kunna fortsätta att utveckla staden krävs givetvis mål för bostadsbyggandet, men också att vi bygger med blandade upplåtelseformer på ett sätt som människor efterfrågar för att öka deras möjligheter att välja var och hur de vill bo. När Familjebostäder tilldelades markanvisningen

den 7 december 2017 framförde vi att kommande planering för stadsdelen behöver tillgodose behovet av en bättre balans av upplåtelseformer, företrädesvis genom att staden intar en välkomnande hållning gentemot externa byggaktörer som vill medverka till ytterstadens utveckling. Den hållningen står i bjärt kontrast till hur den rödgröna majoriteten istället vill tvinga fram dyra kommunala hyresrätter enkom för att kunna räkna hem bostäder i statistiken. Så bygger vi inte ett Stockholm för framtiden.

Vi konstaterar att projektekonomi är väldigt osäker och att täckningsgraden inklusive nedlagda nettoutgifter beräknas uppgå till endast 145 procent. Detta samtidigt som det finns stora osäkerheter med bl.a. befintliga ledningar, elnätsstation och geotekniska förhållanden. Dessutom är del av projektområdet utsatt för risk vid skyfall. Risken för kostnadsökningar framgent är alltså stor. Vi noterar också att den kommunala byggaktören Familjebostäder inte tagit fram något underlag som visar hur de uppfyller gällande riktlinjer för parkering, vilket också kan påverka projektet framdrift om staden och bolaget inte kommer överens om antal parkeringsplatser som krävs för byggnationen. Vi anser därför att exploateringskontoret och Familjebostäder gemensamt behöver se över såväl kalkyler som omfattning i projektet.

- 3) Anders Edin (SD) föreslår att nämnden beslutar att avslå förvaltningens förslag till beslut, samt att därutöver anföra följande:

Fagersjö står inför en komplex stadsutvecklingsutmaning där behovet av nya bostäder kolliderar med bevarandet av dess naturliga miljö. Belägen i södra delen av Stockholm, präglas stadsdelen av en mångfald av bostadsstrukturer och grönområden.

Utmaningarna inkluderar känslighet för skyfall och bristen på parkeringsunderlag från byggaktören.

Den föreslagna exploateringen hotar områdets naturvärde, vilket kan utlösa offentliga protester och skapa en negativ opinion. För att hantera detta krävs en noggrann avvägning mellan behoven av nya bostäder och bevarande av naturområden. Riskanalys och transparent dialog är avgörande för att adressera de centrala hindren och säkerställa projektets framgång.

För att minimera skyfallsrisker krävs noggrann planering och implementering av säkerhetsåtgärder. Dessutom måste en öppen dialog mellan staden, byggaktören och lokalsamhället prioriteras för att lösa parkeringsfrågan och undvika förseningar.

Hållbar stadsutveckling och jämförelse av behov är centrala element för att skapa en balanserad lösning. Genom förhandling och samarbete kan man möta utmaningar och säkerställa en framgångsrik och hållbar utveckling.

Sverigedemokraterna anser därmed att inriktningsbeslut ska avslås. Stockholm ska växa utan att bli sämre.

Beslutsgång

Ordföranden Anders Österberg (S) ställer förslagen mot varandra och finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag som stöds av ordföranden Anders Österberg m.fl. (S), Clara Lindblom m.fl. (V), Felix Schartner Giertha (MP), André Nilsson (L) och Svante Linusson (C).

Särskilt uttalande

Ordföranden Anders Österberg m.fl. (S), Clara Lindblom m.fl. (V) och Felix Schartner Giertha (MP) lämnar särskilt uttalande enligt följande:

Vi välkomnar projektet som innebär 200 nya hyresrätter. Projektet syftar bland annat till att stärka kopplingar inom stadsdelen och stärka sambandet mellan Farsta och Fagersjö. Tryggheten i det offentliga rummet kommer öka genom att placera bebyggelse längs gator och stråk. Ny bebyggelse bidrar till mer liv och rörelse samt ögon på platser som kan upplevas otrygga. Därtill skapar projektet även möjlighet för att ha uppglasade lokaler mot Havsörnvägen. Projektet ökar också möjligheterna för handel, service och kollektivtrafik. Mötesplatsens funktion är tänkt att bevaras och utvecklas. Ambitionen hos Familjebostäder är att jobba med varierande bostadsstorlekar. Projektet tillskapar dessutom trevliga offentliga miljöer och främjar cykelanvändande och minskar behovet av bil.

De utpekade projektområdena är omgivna av ekologisk särskilt betydelsefullt område (ESBO) med funktionen livsmiljö för skyddsvärda arter respektive kärnområde. Område A har påtagligt naturvärde (naturvärdesklass 3), med bland annat gamla tallar med förekomst av den rödlistade vedsvampen talltickan. Område B har visst naturvärde

(naturvärdesklass 4) och ingår i spridningszonen för ESBO och habitatnätverk för eklevande insekter och inom planområdet förekommer bland annat elva träd som faller in under definitionen för skyddsvärda träd (klass 2).

Under mandatperioden ska mycket stor försiktighet råda med byggnation i ESBO. Det är positivt att husen har utformats och placerats för att minimera den negativa påverkan på den omgivande naturen. Utifrån områdenas naturvärden är det mycket viktigt att ekologisk kompensation genomförs för att förstärka konnektiviteten mellan de omgivande ESBO-områdena, stärker spridningszonerna och ökar den biologiska mångfalden i området jämfört med före exploateringen.

§16

Projekt Mårtensdal i Södra Hammarbyhamnen. Reviderat genomförandebeslut

Dnr E2023-02403

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

1. Exploateringsnämnden godkänner för sin del det fortsatta genomförandet av projekt Mårtensdal och föreslår att kommunfullmäktige godkänner förslag till genomförande för projekt Mårtensdal och att exploateringsnämnden medges rätt att fortsätta genomföra projektet till en projektutgift om 78,4 miljoner kronor, en projektinkomst om 5,2 miljoner kronor och en total försäljningsinkomst om cirka 672,3 miljoner kronor.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 24 januari 2024.

Nämndens behandling av ärendet

Jäv

Tim Schnoor (V) har på grund av jäv inte deltagit i eller varit närvarande vid handläggningen av detta ärende.

Framlagda förslag till beslut

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Anders Österberg (S) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

Ersättaryttrande

Aron Modig (KD) lämnar ersättaryttrande enligt följande:

Utvecklingen av Mårtensdal är lukrativ vilket möjliggör för en generös utformning av gaturummet, parallellt med ett välkommet tillskott av arbetsplatser i söderort. Under projektets gång har arbetsområdets omfattning ökat vilket markant fördyrat investeringsutgiften med ca 63 % jämfört med beslutad ram. Vi förutsätter att kontoret framöver säkerställer nämnden fullgoda beslutsunderlag vid genomförandebeslut för att förebygga att liknande situationer

uppstår igen. Trots en fortsatt mycket god täckningsgrad behöver kostnadskontroll och styrning i detta skede ges största prioritet.

§17 Slutredovisning av utbyggnad för bostäder och centrumändamål inom fastigheten Näskubben 2 samt delar av fastigheterna Kärrtorp 1:1 och Kärrtorp 1:4 i Kärrtorp med Besqab Projektutveckling AB

Dnr E2023-04877

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

1. Exploateringsnämnden godkänner slutredovisningen av utbyggnad för bostäder och centrumändamål inom fastigheten Näskubben 2 samt delar av fastigheterna Kärrtorp 1:1 och Kärrtorp 1:4 i Kärrtorp med Besqab Projektutveckling AB.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 1 februari 2024.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Anders Österberg (S) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

§18**Inbjudan till avgränsningssamråd inför ansökan om tillstånd enligt miljöbalken för att utföra åtgärder i vattenområde i Isbladsviken, inom fastigheten Djurgården 1:1, Stockholms kommun. Anmälan om svar på remiss. KS dnr 2023/1339**

Dnr E2023-04842

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

1. Exploateringsnämnden godkänner anmälan om svar på remiss.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 24 januari 2024.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Anders Österberg (S) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

§19

Samarbetsavtal för restaurangändamål på Östermalmstorg med fastighetsnämnden

Dnr E2024-00176

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

1. Exploateringsnämnden godkänner samarbetsavtalet med fastighetsnämnden.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 22 januari 2024.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Anders Österberg (S) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

§20

Promemorian Förslag om nya energipolitiska mål. Anmälan om svar på remiss

Dnr E2023-05017

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

1. Exploateringsnämnden godkänner anmälan om svar på remiss.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 15 januari 2024.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Anders Österberg (S) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

§21

Information från exploateringskontoret

Dnr E2024-00117

Beslut

Förvaltningschef Thomas Andersson informerar om ett kommande markförvärv av Postgården, Årstafältet, marknadsläget och hur kontoret arbetar med att nå mål i budget om 2500 nya bostäder i allmännyttan.

Peter Svärd, projektchef Slussen, informerar om aktuella upphandlingar, arbetet med den tillfälliga bussterminalen och gång- och cykelbron.

Daniel Lundqvist, enhetschef på stadsmiljöavdelningen, föredrar kontorets arbete med grönkompensation.

Ärendet avhandlas som sammanträdets sista.

§22 Utredningsbeslut för stadsutveckling på Bromma flygplats

Dnr E2024-00135

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

1. Exploateringsnämnden beslutar att godkänna projektdirektivet för projekt Bromma flygplats.
2. Exploateringsnämnden ger exploateringskontoret i uppdrag att utreda förutsättningarna för projekt Bromma flygplats upp till 2 miljoner kr.
3. Exploateringsnämnden beslutar att anmäla beslutet till stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden, miljö- och hälsoskyddsmyndigheten, Bromma stadsdelsnämnd samt till kommunstyrelsens ekonomiutskott.

Reservation

Samtliga ledamöter från Moderaterna reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag.

Anders Edin (SD) reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag.

André Nilsson (L) reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 29 januari 2024.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

- 1) Ordföranden Anders Österberg m.fl. (S), Clara Lindblom m.fl. (V), Lennart Tonell (MP) och Svante Linusson (C) föreslår (se beslutet).
- 2) Vice ordföranden Dennis Wedin m.fl. (M) föreslår att nämnden beslutar att avslå kontorets förslag till beslut, samt att därutöver anföra följande:

Bromma flygplats och flyget är otroligt viktigt för Stockholm som internationella storstad, för vår konkurrenskraft och tillväxt. Flyget håller dessutom på att

ställa om. Moderaterna anser fortsatt att Bromma flygplats ska vara kvar och att fokus istället måste läggas på att bygga ut Arlanda.

Redan innan vi i oppositionen ens fick kännedom om att föreliggande ärende skulle tas upp på föredragningslistan höll den rödgröna majoriteten en presskonferens i frågan. Där deklarerades att Stockholms stad nu säger upp arrendeavtalet med Swedavia i förtid. Nuvarande avtal med Swedavia gäller dock till 2038 och staden kan inte ensidigt säga upp det i förtid. Det framgår med all önskvärd tydlighet även i exploateringskontorets eget tjänsteutlåtande. Där noteras att ”En nedläggning av flygplatsen innan 2038 erfordrar aktiv medverkan och erforderliga beslut från staten.”

Det vi är överens om över blockgränserna är att Stockholm är i stort behov av fler bostäder. Men det problemet är här och nu, och löses inte genom att planera för bostäder som – oaktat vilket – inte skulle kunna byggas förrän om decennier. Därför vore det oansvarigt av oss politiker att starta planering på en plats där staden inte ens har full rådighet istället för att planera på platser som faktiskt är genomförbara i närtid.

- 3) Anders Edin (SD) föreslår att nämnden beslutar att avslå förvaltningens förslag till beslut, samt att därutöver anföra följande:

Stockholm, navet i Sveriges ekonomi, står inför en komplex balansakt mellan att lösa bostadsbristen och bevara Bromma flygplats. Staden är en betydande tillväxtmotor, men bostadsbristen försvårar både för invånare och företag. Å andra sidan är Bromma flygplats avgörande för att knyta ihop söder med norr och förkorta restider i vårt avlånga land.

Bromma flygplats står i centrum av diskussionen. Området är redan upptaget och kräver stora investeringar för att bli byggbart. Innan diskussionen om Bromma flygplats kan komma på tal måste först Arlanda flygplats säkras med utökad flygkapacitet genom nya banor.

Innan detta är genomfört framhåller Sverigedemokraterna behovet av att överväga andra platser för bostadsbyggande, undvikande av kostnader och samtidigt bevarande av den strategiskt citynära flygplatsen.

Avveckling av Bromma utan en höjd kapacitet på Arlanda och eventuellt skavsta skulle inte bara vara ett avbräck för Stockholm utan en potentiell käftsmäll för Sveriges ekonomi. Flygplatsen fungerar som en livsnerv mellan Stockholm och näringslivet i övriga landet, och dess betydelse för den svenska ekonomiska tillväxten är svår att överskatta.

Sverigedemokraterna vill även poängtera vikten av grön omställning men ser annorlunda på metoder. Den blickar bort från utopiska miljömål och i stället mot flygbranschens tekniska utveckling. Att vi stöder dessa tekniska framsteg, indikerar på innovation och teknik som en viktig del av en mer hållbar framtid med flyget i centrum

4) André Nilsson (L) föreslår att nämnden beslutar enligt följande:

a. Att i första hand avslå förvaltningens förslag till beslut.

b. Att i andra hand vid bifall av förvaltningens beslut:

- att en extern granskare tillsätts projektet.

c. Att utöver det anföra följande:

Liberalerna är öppna för att bygga bostäder i Bromma under förutsättningen att det är säkerställt att Arlanda kan klara av den ökade flygtrafiken – något som inte är garanterat i dagsläget givet det tidsutrymme som finns kvar tills avtalet med staten går ut 2038. Med vetskap om tiden det tar att få ett miljötillstånd godkänt samt den faktiska utbyggnaden av Arlanda så ställer vi oss väldigt tveksamma till en avveckling a Bromma flygplats enligt förslaget plan.

Med den tekniska utvecklingen inom flyg där elflyg väntas bli mer konkurrensvänliga finns det en stor potential att utveckla Bromma till en modern grön flygplats. Vi ser därför det som ett missat tillfälle att bidra till ett mer klimatvänligt resande som även gynnar Stockholmsregionen och värnar stadens konkurrenskraft.

Väljer majoriteten att istället gå vidare med projektet så anser vi att det är bra att det nu planeras ca 16 000 bostäder och man verkar ha hört sammat Liberalernas argument om att värna grönområden. Vi har tidigare varit ute och lyft att det höga antal bostäder som planerades av de rödgröna skulle påverka natur, rekreation och koloniområden negativt och dessa istället ska värnas.

Vidare anser vi att med tanke på projektets omfattning, där stora delar av stadens förvaltningar och bolag kommer involveras men även att stora investeringar från staden sida kommer göras, ser vi ett stort behov av att en extern granskare tillsätts för att från start kunna säkerställa att projektet inte skapar lika stora kostnadsökningar likt vi sett i andra större projekt staden har i gång.

Beslutsgång

Ordföranden Anders Österberg (S) ställer förslagen mot varandra och finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag som stöds av ordföranden Anders Österberg m.fl. (S), Clara Lindblom m.fl. (V), Lennart Tonell (MP) och Svante Linusson (C).

Beslutsgång i del om tilläggsförslag

Ordföranden Anders Österberg (S) frågar om nämnden godkänner eller avslår Liberalernas tilläggsförslag och finner att nämnden beslutar att avslå förslaget.

Särskilt uttalande

Svante Linusson (C) lämnar särskilt uttalande enligt följande:

Vi har nåtts av ännu ett utspel om Bromma flygplats, tomt på nyheter men ett uppenbart sätt för vänstermajoriteten att visa på handlingskraft i ljuset av det avstannade bostadsbyggandet. Centerpartiet i Stockholms stad ser positivt på potentialen till stadsutveckling när avtalet löper ut 2038, och uppmanar kontoren att ha följande i betänkande den dag planeringsarbetet blir nödvändigt att påbörjas.

Att redan i dagsläget påbörja ett planeringsarbete för det område som idag utgör Bromma flygplats kräver i stor utsträckning flexibilitet. Under de 15 kommande åren lär vi med största sannolikhet se stora förändringar rörande behov, krav, marknadsläge, lagstiftning, teknik och befolkningsutveckling. Anpassningsförmåga kommer således krävas för att inte bygga en ny stadsdel utefter gårdagens premisser.

Centerpartiet vill skapa en hållbar och effektiv stadsdel som i alla skeden - under planering, byggtid och efter färdigställande, har förutsättningarna att följa med i utvecklingen. Vilka boendeformer efterfrågas av befintliga stockholmare på 2040-talet, och av de som ännu inte kunnat söka sig till vår stad? Vilka förväntningar finns på ens boende och närområde? Hur beaktar vi förändringar i lagar och

regleringar som miljöbalken, plan- och bygglagen samt Boverkets byggregler?

Teknikutvecklingen är på frammarsch, inte minst inom vatten och avlopp, avfallshantering, energi och intelligenta transportsystem. Felsteget att anpassa framtidens stadsutveckling efter gårdagens teknik får inte göras åter – likt avfallskvarnarna i Norra Djurgårdsstaden som sedan förbjöds. Det är även av yttersta vikt att infrastrukturen till den nya stadsdelen måste finnas på plats innan första inflyttning. Även här kan Norra Djurgårdsstaden statuera varnande exempel. Stadsdelen byggdes med färre parkeringsplatser och löftet om att spårburen trafik snart skulle vara på plats – tio år har gått och regionen vill nu istället dra ner på den ständigt mer belastade busstrafiken. Vi får inte under några omständigheter göra om samma misstag med en framtida stadsdel, med mångdubbelt fler invånare, på Bromma flygplats – som kommer kräva kapacitetsstark spårburen trafik med goda anslutningar till närliggande noder. Genom att säkerställa denna utbyggnad i förväg kan man dra fördel av kostnadsvänliga byggtekniker som Cut and Cover samt yt nära stationslägen som även är attraktivt för resenärer. Med hänsyn till Stockholmsregionens minst sagt oroväckande meritlista över misslyckade infrastrukturprojekt bör etableringen av kapacitetsstark kollektivtrafik till området avhandlas överskridande politiska block, sektorer och administrativa nivåer.

Den politiska kontinuiteten är även avgörande för att få fastighetsaktörer att våga investera. Majoriteter kommer att skifta flera gånger fram till 2038 på kommun-, region- och riksnivå. Vikten av att tidigt samverka mellan berörda nivåer och skapa breda överenskommelser över blockgränserna i avgörande frågor är en nyckelkomponent för långsiktighet och stabilitet i frågan Bromma flygplats. Med ett slutdatum kring 2060 får Bromma flygplats heller inte bli en undanflykt för att sänka ambitionerna i stadsutvecklingen på andra håll – och stoppa eller försena övriga projekt i närtid. Detta är vi tyvärr något vi redan sett i exempelvis Hammarbyhöjden, där majoriteten stoppade ett projekt sent i processen. Det var 400 bostäder, förskola och idrottsytor som hade kunnat stå klara inom några år.

Möjligheterna med en avveckling av flygplatsen sträcker sig även bortom Brommas gränser. Lika viktigt är det därför att börja planera för stadsutveckling på områden som nu

begränsas av inflygningskorridoren och bullernivåer. Centerpartiet har tidigare pekat ut Marieberg som särskilt lämpligt för bebyggelse med högre hus och fler bostäder hus i framtiden, när restriktionerna kopplat till Bromma flygplats hävs. Säkerligen finns fler områden med samma potential runt om i staden, och staden bör således redan nu påbörja arbetet med att identifiera dessa.

Ersättaryttrande

Aron Modig (KD) lämnar ersättaryttrande enligt följande:

Vänsterstyret fortsätter arbetet med att planera för en nedläggning av Bromma flygplats, trots avsaknaden av rådighet före år 2038. Kristdemokraterna ser optimistiskt på flygplatsens framtid, oavsett utformning och omfattning. Vi står de facto inför ett banbrytande genombrott inom flygtekniken. Miljövänligt kommersiellt flyg utvecklas i rask takt, liksom möjligheten till vertikal start och landning; något som skulle lätta på restriktionerna för stadsutveckling kring flygplatsen. Parallellt behöver staden bidra till ökad logistisk och militär beredskap där en stadsnära flygplats utgör en värdefull resurs i kris eller konflikt.

Bromma flygplats invigdes år 1936 av kung Gustaf V och det socialdemokratiske gatuborgarrådet Yngve Larsson och var först i Europa med att ha asfalterade landningsbanor. Vi förvånas över majoritetens teknikfientliga inställning till denna flygplats som nu åter har potential att leda teknikutvecklingen. Utöver persontransporter kan framtidens Bromma flygplats även spela en viktig roll inom logistik när drönartekniken kommit tillräckligt långt för att användas inom frakt- och godshantering. Detta skulle i sådana fall lätta på trycket på stadens trafiksystem, bidra till en mer pålitlig trafik oaktat färdmedel samt skapa stora möjligheter för utformningen av framtidens gaturum.

Vid protokollet

Kerstin Thörner